

קדימה

שם במקור	← Rafael Luccia, שם נוסף: אליה
שם צופן	← מיכאל
שנת בנייה	← 1921
סוג כלי השיט	← ספינת מפרש + מנוע, שני תרנים, בנויה עץ. אורך 43 מ'; רוחב 8 מ'; עומק בים 3.5 מ'; גובה מעל המים 3.5 מ'
חפוסה/הדחק	← 200 טון
הנעה	← מנוע דיזל גרמני, 240 כ"ס, יוצר בשנת 1940 Deutse Motoren Werke, מדחף 310 סלד"ק
מהירות	← 6.5 קשר
כמות דלק	← תצרוכת 1,100 ק"ג ל-24 שעות

ההיסטוריה של הספינה: נבנתה בנאפולי.

רכש ותכנה

המוסד לעלייה ב.	הרכש:
איטליה.	מקום הרכישה:
לא ידוע.	גילוי בריטי בשלב זה:
מספנה באחד המפרצים ליד ונציה.	נמל הקנה:
מלווי הספינה.	צוות הקנה:
קונסטרוקציה של צינורות מתכת ובתוכה מיטות בשש קומות, שנבנתה בתוך מחסן הספינה. כן נבנו מטבח, מבני שירותים ומרפאה. הובאו 26 טון מים; מזון ל-14 יום; 16 טון דלק.	ארגון הספינה להעמלה:

צוות ומלווים

זאב פז – פליים.	מפקד הספינה:
חיים וינקלר – פליים, נירה הררי, זאב רותם.	מלווים נוספים:
מקס כהן.	גדיוני:
שני מקלטים מטיפוס B.C.; שני משדרים תוצרת עצמית, אנטנה 12 מ'.	מכשירי קשר:
איטלקי.	רב חובל:
שמונה ימאים איטלקים – קצין ראשון, רב מלחים, טבח, שני מלחים, שלושה מכוונאים, מהם אחד יהודי אמריקני.	צוות הספינה:

העלאת המעפילים

לאורך החוף האיטלקי.	נתיב שיט לנמל העמסה:
האי Pellestrina מדרום לוונציה.	נמל העמסה:
העמסה חשאית ללא ידיעת השלטונות.	יחס שלטונות:
794.	מספר המעפילים:
מתנועות נוחס, גורדוניה, השומר הצעיר – הנוער הדתי מרומניה, פולין, יוון, מהם 437 גברים, 252 נשים, 103 תינוקות והשאר צעירים.	מוצא ושיוך תמעת:
ראשי הקבוצות והתנועות.	מנהיגות מעפילים:
נקודת עלייה אי ליד מילנו. שם שהו כמה חודשים ועברו הדרכה.	מחנה המעפילים:
במשאיות.	דרך הגעה לאזור העמסה:

הספינה עגנה בתעלה המקשרת בין ונציה לקיוג'יה (Chioggia), במרחק 20 מ' מהחוף. ארבע סירות דיג בנות 100 טון כל אחת העבירו את האנשים, 200 איש בכל הפלגה, מקיוג'יה לספינה, מרחק ארבעה מיל. כשהגיעו לספינה, העלו את האנשים בסולמות, ותוך שעתיים הסתיימה ההעמסה. האנשים חולקו ל-20 קבוצות על-פי המחנות שמהם באו. 18 איש שהיו בנקודת עלייה אי שימשו כאחראים.

ההעלאה:

ארגון הספינה:

ההפלגה

5 בנובמבר 1947. ונציה, פלרמו, לאורך הים האדריאטי, אוטרנטו, קורפו, כף מטפן, צפונה לכרתים, דרומית לרודוס, כף אנמור (החוף הדרומי של תורכיה), כף אנדריאס (הקצה הצפון-מזרחי של קפריסין) ודרומה, במקביל לחוף הסורי והלבנוני. על-פי התכנון המקורי היתה צריכה להתקיים פגישה בלב ים עם הספינה עלייה, שיצאה באותו יום, אולם הדבר לא יצא לפועל מפני שהקשר בעלייה לא פעל. ב-14 בנובמבר הגיעה הוראה להפליג לארץ ולא להעביר את האנשים. ב-16 בנובמבר התקלקל מקלט הרדיו.

תאריך הפלגה ושעה:

נתיב ההפלגה:

אירועים בדרך:

עימות עם הבריטים

הספינה התגלתה לראשונה על-ידי שני מטוסים ב-15 בנובמבר, בשעה 11:30, בהיותה במרחק 70 מיל מערבית לבירות. ב-14:00 הופיעו שוב מטוסים. ב-15:30 הופיעה משחתת R-50. התנגדות פסיבית בלבד, להסתיר את מכשירי הקשר בסליק, על המלווים להסתתר בסליק, ואחד מהם יתלווה למעפילים אם יועברו לקפריסין. כאשר הופיעה המשחתת, עלו האנשים לסיפון. ב-16 בנובמבר עלו הבריטים על הספינה ללא התנגדות, מחשש פן יתהפכו אם יהיה מאבק, שכן הספינה היתה רעועה. לא היתה תקשורת במהלך העימות. הספינה אולצה להגיע לנמל חיפה בליווי המשחתות הבריטיות. ב-17 בנובמבר בשעה 17:30 הועלו המעפילים על ספינת גירוש בריטית 'ראנימיד פארק'.

גילוי וליווי בריטי:

הכנות לעימות והוראות:

העימות:

הורדה:

חילוץ מלווים

להסתתר בסליק. הוכן מחבוא בין הסיפון ותקרת הארון של רב המלחים. שם הסתתרו **זאב רותם**, **זאב פז ומקס כהן**. פועלי ניקיון וביניהם אנשי פלי"ם הגיעו וחילצו אותם לאחר הורדת המעפילים. **חיים וינקלר**, רופא האונייה, והאחות **נירה תרדי** נשלחו עם המעפילים לקפריסין.

הוראות והכנות לחילוץ:

החילוץ:

תוצאות

אין.

נפגעים:

לקפריסין.

לאן הגיעו המעפילים:

ראובן אהרני

מטות תרן

ספינות ההעפלה והרכש
לאחר מלחמת העולם השנייה

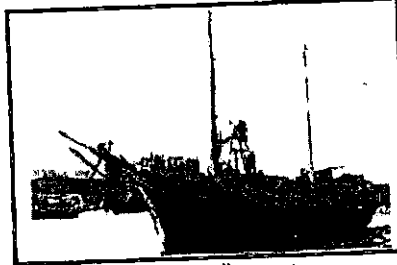

המרכז לתולדות כוח המגן ה'הגנה'
ע"ש ישראל גלילי

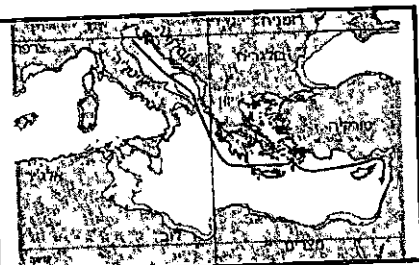
מיסודן של העמותות:
ארגון חברי ההגנה • אגודת דור הפלמ"ח • יד טבנקין

"קדימה"

א. איטליה	א. רפאל לוציא
פלסטרינה	נמל יצאה
794	מס. מוליט
חיים וינקלר	מלווה
זאב רותם	אלוהים
מקס כהן	תאריך הצנחה
16.11.47	הצרות
נחפסה	
ניצח גולדשטיין	
משה בלכובסקי	
זאב פו	

הספינה "קדימה"

מסלול "קדימה"

ביום ה-5 בנובמבר 1947, מן האי הקטן פלסטרינה, הסמוך לונציה, הספינה "רפאל לוציאנה" (RAFAEL LUCCIA), שכינוי המחחרת שלה היה "מיכאל", ספינת מפרש דו-חרונית עשויה מעץ, בעלת נפח של 200 טון, בפיקודו של איש "המוסד לעליה ב'" זאב רותם, וזמלויה היו חיים וינקלר, זאב פו, ניצח גולדשטיין, עם האלחוטאים משה בלכובסקי ומקס כהן, כאשר על סיפונה 794 מעפילים, רובם זקנים וילדים, מפליטי רומניה, פולין והונגריה.

הספינה שנבנתה בנפולי, אורגנה לשליחותה החרשה במספנה באתד המפרצים ליד ונציה, שם בנו בתוך מחסן הספינה קונסטרוקציה של צינורות מתכת ובתוכה מיטות בשש קומות. כמו כן נבנו מטבח, מבני שירותים ומרפאה. (1)

עם צאתה אל הים שינתה הספינה את שמה, והפכה להיות "קדימה".

הסורי והלבנוני. הספינה התגלתה לראשונה ע"י שני מטוסים בריטיים ב-15 לנובמבר 1947, בהיותה במרחק של 70 מיל מערבית לביירות. לאחר מספר שעות הופיעה המשחתת R 50. בשלב זה עלו המעפילים למספן. בהתאם להוראות שקבלנו לא הייתה כל התנגדות לבריטים מחמת מצבה הרעוע של הספינה ומספרם הרב של התינוקות. הספינה אולצה להגיע לנמל חיפה בליווי המשחתות. ב-17 בנובמבר הועלו המעפילים על ספינת הגירוש 'ראנימיד פארק' והוגלו לקפריסין. הסתתרתו בנמל חיפה עם זאב פז ומקס כהן במסתור שהוכן מראש, וחולצתו משם ע"י אנשי הפלי"ם ועובדי הנמל." (4)

על פי התכנית המקורית של מארגני המסע, צריכה היתה "קדימה" לקלוט בלב-ים את 182 מעפילי הספינה "עליה", אולם הדבר לא יצא אל הפועל בגלל שתי סיבות. הראשונה שכהן נבעה מכך, כי בטרם יצאה "קדימה" למסעה, נפרצו מחסניה וחלק הארי של המזון המיועד למסע נשדד. ואילו השנייה, עיקרה בנייתו הקשר האלתוטי בין שתי הספינות. (2)

בעוד "עליה" הצליחה לפרוץ את המצור הבריטי ולהוריד את כל מעפיליה בשלום בחוף נהריה, לא שפר מזלם של "קדימה" ומעפיליה.

כאשר עברה הספינה, ביום ה-15 בנובמבר, ליד ביירות, התגלתה על ידי מטוס סיור בריטי, ולמתרת כבר הוקפה בכח ימי בריטי. היות ו"קדימה" היתה ספינה רעועה, ומפקדיה חששו פן כתוצאה מעימות צפוי, היא עלולה חלילה להתהפך ולטבוע, ניתנה ההוראה להכנע, ו"קדימה" המוכה הובלה, ללא התנגדות מצידה, לנמל חיפה. (3)

כל מעפילי "קדימה" הועלו על ספינת הגירוש "ראנימיד פארק", והובלו למחנות המעצר בקפריסין.

זאב רותם

להן עדותו של איש הפלי"ם, זאב רותם, מפקד הספינה, על קורותיו במהלך מסעה של "קדימה", כולהלן:

"...הגעתי לוונציה ולפולסטרינה שבתעלה המחברת לקיג'ה, במספנה שבמקום טפילתי עם אריה קפלן (קיפי) בהכנה של ספינה בשם RAFAELUCIA. הייתה זאת ספינת עץ שנבנתה בנפולי בשנת 1921. לאחר כחמישה שבועות של הכנות, העלינו עליה 794 עולים כשבתוכם 150 ילדים ותינוקות ויצאנו לעבר הים האדריאטי. ארבעה עשר ימאים אנשי הפלי"ם שסייעו בהעלאת העולים, הורדו על ידינו מהספינה ליד אנקונה אך נעצרו ע"י המשטרה האיטלקית. הם נאשמו כמהגרים בלתי חוקיים. לאחר טיפולה של עדה, שנחררו. אנשי הפלי"ם שליוו את הספינה בדרכה ארצה כללו את זאב פז, חיים וינקלר, נירה הררי ואותי וכן את הגדעוני מקס כהן. נתיב ההפלגה שלנו היה: וונציה, פלרמו, לאורך הים האדריאטי, אוטרנטו, קורפו, כף מטפן, צפונה לכרתים, כף אנמור, כף אנדריאס ודרומה במקביל לחוף

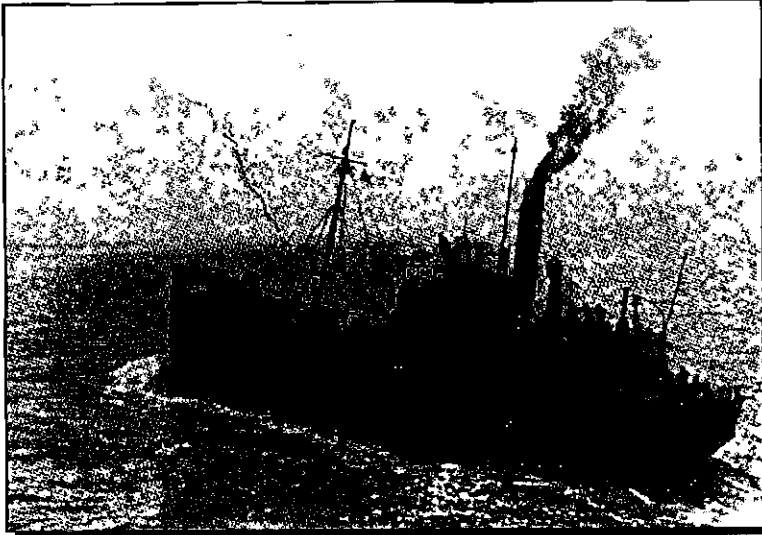
שי חורב

נְתִיב בְּמִים עֲזִים

ההעפלה החלוצית ביבשה ובים

דניאל בר-אלי ביטון
ת.ד. 117 קיבוץ מעגן
עמק הירדן 1516000

שאר ישוב

ת פ ר ט ט כ ו י	
שם במקור	Gian Paolo
שנת בנייה	←
סוג כלי השיט	← ספינת משא חופים באורך 25 מ', ארובה אחת, תורן אחד, חדר הסקה בירכתיים, מחסן גדול
תפוסה/הדחק	← כ-350 טון
הנעה	← מנוע קיטור
מהירות	← 8 קשר

ההיסטוריה של הספינה: שימשה להובלת משאות לאורך החופים, היתה רשומה באיסטנבול.

רכש והכנה

גילוי בריטי בשלב זה:	לא ידוע.
נמל הכנה:	פורטו ונרה ליד לה-ספציה, איטליה.
ארגון הספינה להעפלה:	נבנתה קונסטרוקציה של צינורות מתכת ל-620 מיטות ברזנט בשש קומות. הוקמו מרפאה של שני חדרים, מטבח, שישה תאי שירותים. היו בה שתי סירות, כל אחת לעשרה איש, וכן מזון ומים ל-14 יום. כמות המים 40 טון בחמישה טנקים, ופחם ל-12 ימי הפלגה.

צוות ומלווים

מפקד הספינה:	מנחם כהן – פליים.
מלווים נוספים:	דוד בן חורין – פליים, יצחק לנדאור (בחלק מההפלגה).
גדעוני:	עובד שדה.
רב חובל:	איטלקי.
צוות הספינה:	איטלקים. קצין ראשון, שלושה מלחים, שני מכוונאים, שלושה מסיקים, טבח.

העלאת המעפילים

נתיב שיט לנמל ההעמסה:	מפורטו ונרה לבוליאסקו בשעות הלילה. בגלל תקלה טכנית התאחרה ההפלגה בשעות יום.
נמל ההעמסה:	בוליאסקו, ('הארמון') ליד גינואה, איטליה.
יחס שלטונות:	לא התערבו.
מספר המעפילים:	773 לאחר ההעברה.
מוצא ושיוך תנועתי:	ממקומות שונים – מהם 483 גברים, 280 נשים, תשעה ילדים, תינוק שנולד בדרך – רובם בגיל 25–30.
מנהיגות המעפילים:	ראשי קבוצות מאורגנות.
ההעלאת:	בשעה 03:00 החלו המעפילים לעלות על הספינה. הספינה נקשרה לסלע במרחק כ-40 מ' מהחוף, והאנשים הועברו באמצעות סירות גומי. האחראי במקום מטעם הפליים היה אליעזר טל. בשעה 04:30 הסתיימה העברתם. על-פי התוכנית היתה הספינה צריכה להיפגש עם 'השומרת' (תיאודור הרצל) בנקודה סמוך לקלדוניה שבחופי תורכיה, ולהעביר אליה את המעפילים לשם הפלגה לארץ, ואחר כך להמשיך לאלכסנדריה, להצטייד במים ופחם ולחזור לאיטליה. אופציה נוספת היתה להעביר את האנשים ל'אלברטינה', שהפליגה יום אחד מאוחר יותר.

ההפלגה

7 באפריל 1947, 05:00.
הספינה יצאה ללא תקלות מבוליאסקו, החוף המערבי של איטליה, דרך מיצר מסינה, הים האגאי, מפרץ ספיניצה, כף מטפן, כרתים, רודוס, ולאורך החוף המצרי לכיוון חיפה. היו עליה 617 מעפילים.

ב-10 באפריל בשעות אחר הצהריים עברה הספינה את מיצר מסינה, כשהאנשים מסתתרים מתחת לסיפון. במהלך הדרך התבטלה ההעברה ל**תיאודור הרצל**, מפני שלא היה עימה קשר ובגלל שהיא הגיעה כבר לארץ ב-13 באפריל. ב-12 באפריל הודיעו כי על הספינה להיפגש עם **'אלברטינה'** כדי לקבל 151 מעפילים נוספים. למחרת פרצה סערה ונתקבלה הודעה כי מנוע **'אלברטינה'** מקולקל ויש להמתין לה ליד כף מטפן. ב-14 באפריל ב-06:00 נכנסה הספינה לעגון במפרץ ספיניצה, חוף שומם ובו ארבעה עובדי מגדלור יוונים. ב-17 באפריל ב-15:00 התקיימה הפגישה עם **'אלברטינה'** מחוץ למפרץ, במרחק חמישה מיל מכף מטפן. ב-19 באפריל ב-03:00, הועברו המעפילים הנוספים. עימם בא **דוד בן חורין** שקיבל פיקוד על **'שאר ישוב'**. רב החובל **ויצחק לנדאור** חזרו עם **'אלברטינה'** לאיטליה. לאחר ההעברה הוחלף שם הספינה ל-Galata וטושטשו סימני הזיהוי האיטלקים. הונף דגל תורכי.

עימות עם הבריטים

ב-21 באפריל בשעה 14:00 הופיע לראשונה מטוס בריטי. מטוס נוסף הופיע מאוחר יותר ליד פורט סעיד, וכן משחתת. ב-22 באפריל הצטרפה עוד משחתת. בצהרי אותו יום הגיעו שתי משחתות נוספות.

אם יתגלו על-ידי מטוס, יש להמשיך לשמור על קשר עד שיעלו חיילים בריטים על הסיפון. יש להסתיר את רב החובל והמלווים כדי לחלצם בשלב מאוחר יותר. כאשר התגלו על-ידי הבריטים ומשחתות החלו ללוותם, הגיעה הוראה להתנגד באופן פסיבי מחוץ למים הטריטוריאליים, ואחר כך להסכים להגיע לחיפה ולהניח לבריטים לעלות על הסיפון. בפועל בוצעו הוראות שונות והתכוננו לעימות, כשהכוונה היתה להגיע לחיפה באור יום כדי שהמאבק ייערך לעיני כל. המעפילים חולקו לקבוצות ואספו גרוטאות ומקלות לניהול קרב פנים אל פנים. ב-22 באפריל נדרשו להפליג לכיוון חיפה כשארבע משחתות טובבות אותם. ב-23 באפריל הצטרפו שתי משחתות נוספות. שתיים מהן נגחו משני צידי הספינה, ירו פצצות גז וטילוני מים, וחיילים בריטים חמושים באלות ונשק זינקו אל הסיפון. **מנחם כהן** ניהל קרב אישי נגד שני נחתים בריטים על שליטה בחדר ההגאים. ב-08:30 הסתיימה ההשתלטות.

המעפילים הורדו בכוח בגמל חיפה – 375 איש הועברו לספינה Empire Lifeguard, 392 לספינה Empire Comfort, שבעה חולים נשארו בארץ.

חילוץ מלווים

על-פי החוראות נכנסו המלווים לסליק שהיה בטנק המים בחלק הקדמי של המחסן. המעפילים נעלו את הפתח לאחר שנכנסו לתוכו. למחרת חולצו בשלום **מנחם כהן**, **דוד בן חורין** ועובד שדה, על-ידי פועל הניקיון של חברת יהעונגי (סולל בונה).

תוצאות

אין.
לקפריסין.

תאריך הפלגה ושעה:

נתיב ההפלגה:

אירועים בדרך:

גילוי וליווי בריטי

הכנות לעימות והוראות

העימות

הורדה

הוראות והכנות לחילוץ

החילוץ

נפגעים

לאן הגיעו המעפילים

ראובן אהרני

מטות תרן

ספינות ההעפלה והרכש
לאחר מלחמת העולם השנייה

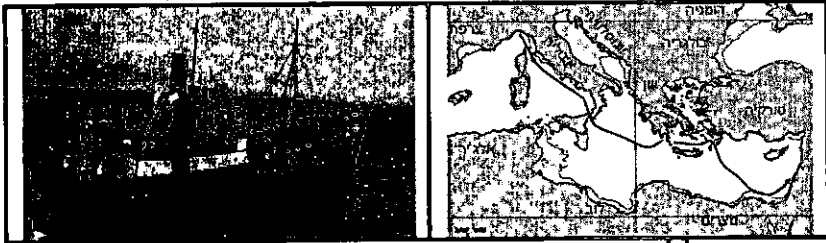
המרכז לתולדות כוח המגן ה'הגנה'
ע"ש ישראל גלילי

מיסודן של העמותות:

ארגון חברי ההגנה • אגודת דור הפלמ"ח • יד טבנקין

"שאר ישוב"

ארץ-המוצא:	איטליה
נסך יציאה:	באלוסקו
סס עולים:	768
מלווה:	סנחם כחן
ואלווה:	עומד שדה
תאריך הגעה:	יציאת לנדאואר
הערוך:	ישראל הנבואה
	דרך בורחורין
	23.4.47
	בתפסה

הספינה "שאר ישוב"

מסלה "שאר ישוב"

פעילי העליה, בראשותו של יהודה ארזי, רכשו ספינת משא חופים, ושמה "סן-פאולו" (SAN PAOLO), בעלת נפח של 350 טון, אשר היתה רשומה באיסטמבורל, ושימשה להובלת משאות לאורך החופים. לאחר שעברה הסבה ושיפוצים בנמל פורטו-ונרה, ליד לה-ספציה, באיטליה, יצאה למימוש משימתה-"הברחה" המעפילים אל חופי הארץ. (1)

היתה זו ספינת המעפילים האחרונה שאירגן יהודה ארזי, מי שפעל כראש "המוסד לעליה ב'" באירופה.

בסיורו, יחד עם שבתי לוזינסקי, בחיפושיהם אחר מחנות לקליטת מעפילים השוכנים לאורך החוף, הגיעו אל טירת בואליסקו, ששימשה בעבר כמיפקדת

הגיסטפו ואשר שכנה דרומה מגנואה, בדרך לספציה אשר באיטליה, על צוק סלע הנשקף למפרץ טבעי קטן.

המעפילים המיועדים לעליה, הועברו לטירה במסווה של בית הבראה לפליטים, המתנינו למועד בו תגיע גם שעתם לצאת אל הים, לארץ-ישראל.

היה זה ערב פסח של שנת 1947. המעפילים המיועדים להפלגה, רובם ככולם פליטים מפולין, חגגו את ליל הסדר, בטירה. בתום הסדר הודיע יהודה ארזי למתכנסים המסובים ליד שולחנות הסדר, כי הם יפליגו לארץ-ישראל עוד באותו הלילה.

על ליל הסדר האחרון, טרם עלייתם של המעפילים על הספינה העתירה להובילם לארץ-ישראל, ועל העליה על סיפונה של "שאר ישוב", סיפר יהודה ארזי, ובלשונו:

"...בליל הסדר המה המקום מאדם. האורחים הגיעו מהקבוצים בגנואה והסביבה, לבושים בגדי חג, ושוכנו באהלים. בא הערב. ישבנו ליד השולחנות הערוכים. האולם היה מואר, מקושט בסיסמאות, בתמונות ובריק. הצעיר שבחבורה שאל את הקושיות. על שאלתו: 'מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?' ענית: 'הלילה הזה אתם עולים ארצה. אם יש לילה שונה מכל הלילות, הרי הוא הלילה הזה. עבדים הייתם ושאפתם לדרך... החלטתם להיות בני חורין... עתה - הגיע סבלכם לקיצו. בלילה הזה אתם יוצאים לדרך. תכניתכם - תכנית ה'סדר' תופרע במקצת. היא תקוצר - כי בחפזון יצאו בני ישראל ממצרים... את ילקוטיכם תארוזו במהירה. כל אחד רשאי לקחת אתו מלוא הילקוט בלבד. בחצות - אתם עולים לספינה. מי שלא ראה שמחת האנשים האלה לא ראה שמחה מימיו. לכשתפסו את גודל הרגע זלגו עיניהם דמעות. המשכנו בסעודה ובתכנית האמנותית, למראית עין היה זה 'סדר' ככל הסדרים... חסל סדר פסח האנשים יצאו לחורשה והסתדרו למפקד אחרון - מפקד העליה. הם נצבו בשורות צפופות. הסברתי להם את פרטי המבצע כולו, את סדר העליה ונתתי להם הוראות על אופן התנהגותם בדרך... בחצות נראתה באופק צללית הספינה. היא חתרה בבטחה לחוף, כשמגן-הדוד המאיר משמש לה מגדל-אור, ועגנה במקום סתר מאחורי הצוק. לאור הירח המלא ירדו האנשים בשורה מפותלת במדרון אל החוף. בפניות השביל התלול עמדו בחורינו וסייעו בידי היורדים. בסירות גומי מתנפחות, בעזרת חבלים שנמתחו מהספינה, הועברו האנשים, קבוצות קבוצות, אל הסיפון. כל הלילה נמשכה ההטענה ועם עלות השחר עלה אחרון המעפילים. לבסוף הטענו על הספינה את המצות והיין המיועדים לליל-סדר השני - 'סדר' אחרון של גליות. הספינה הרומה עוגן והפליגה לדרכה כשדמותו של הרצל המוארת מלווה אותה מעל הצוק. זמן מה עמדנו על החוף עד שנעלמה הספינה

מעניינו בערפל הדק של הבוקר. עלינו לארמון, כבינו את האורות שסיימו את תפקידם. ההפלגה בוצעה. היתה זו הספינה 'שאר ישוב'." (2)

ואכן, בליל ה-6 באפריל 1947, יצאה מנמל בואליסקו, הספינה "סן-פאולו", בפקודו של מנחם כהן, עם המלווה יצחק לנדאואר והאלחוטאי עובד שדה, ועל סיפונה 617 מעפילים.

כאשר יצאה "סן-פאולו" משטח הנמל, שינתה שמה ל"שאר ישוב". למחרת היום, עזב יהודה ארוזי את איטליה בדרכו חזרה ארצה, כאשר את מקומו מילאה עדה סרני.

הספינה המשיכה בדרכה בים עד אשר, ביום ה-17 באפריל, כאשר הגיעה לכף סידרוס, פגשה בספינה הקטנה "אלברטינה" שהמתינה לה, וממנה הועברו אל סיפונה 151 מעפילים. בעת המיפגש הצטרף למלווי הספינה דוד בן-חורין, ואילו יצחק לנדאואר שב לאיטליה.

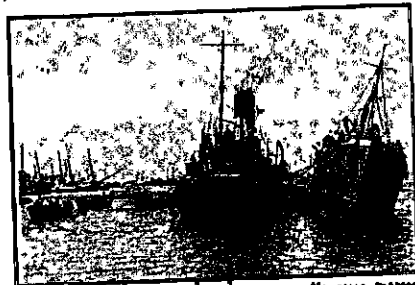
הספינה "שאר ישוב" לאחר השתלטות החיילים הבריטיים

עתה נשאה "שאר ישוב" 768 מעפילים, והיא המשיכה בדרכה ארצה אל חוף נהריה.

כאשר עמדה להתקרב אל החוף, הוחלף יעד ההודרה ו"שאר ישוב" שינתה קורס ושטה לכיוון חוף בת-ים.

ביום ה-21 באפריל התגלתה הספינה על ידי מטוס סיור בריטי, ומקץ יומיים הקיפו שש משחתות את "שאר ישוב", ופתחו במיתקפה עליה, שכללה סילתני מים, רימוני גז מדמיע והשתלטות פיזית של חיילים על הספינה גופא. (3)

"שאר ישוב" הועברה לנמל חיפה, ומעפיליה הועלו על אניות הגירוש "אמפייר לייף-גארד" ו"אמפייר קומפורט", והועברו למחנות המעצר בקפריסין.

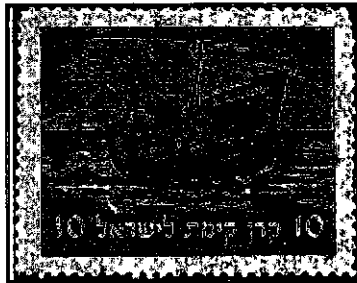

"שאר ישוב" נגדית לנמל חיפה לאחר תפיסתה

את סיפורה של הספינה, על מעפיליה, על דרכה ארצה ומאבקה מול הבריטים, הטיב לתאר מפקד הספינה, מנחם כהן (צ'רצ'יל) ובלשונו:

"...לאניה זו היו יותר סיכויים להתגנב ארצה בשלום מאשר לאניות אחרות. רוב הספינות היו ספינות מנוע ולא ספינות קיטור כאניתנו וקיוונו שההכנות להפלגה נשארו שמורות בסוד. עשינו כל מאמץ להסתיר את זהות הספינה והאנשים הנמצאים בה כדי שמטוסי הסיור לא יבחינו במעפילים. היה זה אכזרי למדי כי זה חייב להחזיק את האנשים מתחת לספון כל שעות היום, מה שגרם למחנק עצום וחום שהתערבבו עם ריח הגופות המזיעים... שטנו לכוון פורט-סעיד, כדי לא לעורר חשד שכונן ההפלגה הוא לחופי הארץ. בהגיענו סמוך לפורט-סעיד הסתובבנו לכוון ביירות במטרה להתגנב בדרך לחוף לארץ; אולם בינתיים אבדה האניה את יציבותה... והאניה החלה לנטות לצד אחד. לא עלה בידינו ליישר אותה והמשכנו לנסוע במצב הטייה זה מה שעורר את חשדם של המשחתות הבריטיות ולאחר שהסתובבנו מפורט-סעיד הופיעו המשחתות לצדנו והצטרפו אלינו ללווי צמוד... בכוננתנו היה למנוע מהבריטים לעבור לאניתנו... התקוה לנצחון במלחמה זו היתה קלושה למדי אבל קיוונו שנצליח למנוע בעד

הבריטים מלעלות על האניה ושיעלה בידינו באיזה אופן שהוא להתחמק מידיהם, להגיע לחוף מבטחים ולהגניב למצער, חלק מהמעפילים לחופי הארץ...שתי משחתות נצמדו אלינו משני צדי האניה. נסינו להתחמק מהן אבל ללא הצלחה. בגלל עצם מבנה האניה שהיתה איטית ובלי כושר תנועה רב הצליחו הבריטים לעלות על האניה...אבל עם כל ההעזה והכעס עמדנו למעשה בידיים ריקות. אחרי שהבריטים ראו שההתנגדות גדולה החלו להשתמש בפצצות גז וחלק גדול מהאנשים נאלץ לברוח מהגשר. הם גם התיזו זרמי מים חזקים בפרצופנו כדי להחליש התנגדותנו...נסתיימה המלחמה והספון נראה כשדה קרב. נראו אנשים חבולים, קרועים ופצועים...אחרי שהשתלטו על האניה עשו הבריטים כרצונם. הם הובילו לנמל, העבירו את המעפילים לאנית גרוש והובילום לקפריסין..." (4)

בדל "שאר ישוב"

שי חורב

נְתִיב בְּמִים עֲזִים

ההעפלה החלוצית ביבשה ובים

דניאל בר-אלי ביטון
ת.ד. 117 קיבוץ מעגן
עמק חירדן 1516000